

Waarom België recht op de muur afrijdt

2011/18
28 | 03 | 2011

MENSEN

WELVAART

BESCHERMING

Marc De Vos
Directeur Itinera Institute

“België is sterk bezig”, aldus de ontslagnemende premier Letermé. Hij bewierookt in de pers de economische prestaties van ons land, die “ons sociaal model houdbaar maken op lange termijn” (DS 24 maart). Op dezelfde dag bezweert gewezen premier en partijgenoot Herman Van Rompuy de revolterende vakbonden dat zware hervormingen nodig zijn om de sociale zekerheid te redden. Twee tegenovergestelde diagnoses van dezelfde situatie. Een mens zou van minder tureluurs worden.

Ik begrijp de premier wel. Hij is de PR-manager van een stuurloos land met een torenhoge staatsschuld. Hij voelt de hete adem van Europa en de financiële markten permanent in de nek. Propaganda is dan welkom, zeker bij het begin van een Europese top. Maar de goed-nieuws-show klopt niet. België leeft in een surrealistische bubbel en staat aan de vooravond van de grote afrekening met lange jaren van non-beleid.

Inderdaad presteert België vandaag iets minder slecht dan een aantal andere lidstaten van de eurozone. Maar minder slecht dan andere gebuisden, is nog

niet goed. Enig perspectief is op zijn plaats. De economie groeit, jawel. Maar het tempo is niet dat van een frisse remonte na de dip: het is een terugkeer naar de matige groeimarges van altijd. We hebben gewoon geluk dat de wereldeconomie en Duitsland, waarmee onze economie sterk verweven zit, goed boeren. We surfen gratis mee op die golf. Men mag al eens geluk hebben in het leven, maar dat blijft niet eeuwig duren.

De werkgelegenheid herneemt ook, gelukkig maar. Maar de structurele problemen van de arbeidsmarkt nijpen onverkort. De algemene activiteitsgraad blijft

“

Het is niet omdat de top blinkt dat er geen ijsberg onder het water zit. Die ijsberg is de onvoorbereide vergrijzing en alles wat ze impliceert, zowel budgettair als beleidsmatig, tegen de achtergrond van een aanslepende monetaire en bancaire onzekerheid en een volatiele wereldorde.

”

lager dan het Europese gemiddelde en is onvoldoende voor de opvang van de vergrijzing. We grossieren in gesubsidieerde jobs. We blijven oudere werknemers vervroegd afschrijven in brugpen-

sioen. Kwetsbare groepen zoals migranten en jongeren zijn bijna nergens zo kwetsbaar als bij ons. Nieuwe vacatures geven meteen schaarste aan geschikte kandidaten, ondanks honderdduizenden werklozen. Elk triumfalisme over de staat van de Belgische arbeidsmarkt is zonder meer misplaatst en miskent de brede hervorming die noodzakelijk is maar die we keer op keer uitstellen.

Dan het budgettaire pad. Onze uittredende excellenties zijn tevreden met een iets kleiner tekort dan voorzien, en met een staatsschuld van 98% van alle welvaart die we jaarlijks in België genereren. Ze zijn tevreden met een dode mus. De Hoge Raad van Financiën heeft haarfijn uitgelegd dat de verbetering van het begrotingssaldo nagenoeg volledig te danken is aan gunstige omgevingsfactoren zoals de conjunctuuraantrek, de dividenden van de banken en

een daling van de rentelasten. Opnieuw geluk dus. Voor de vergrijzing hadden we overigens gerekend op een staatsschuld van maar 60% van het bruto binnenlands product. We geraken daar bijlange niet en dus komt er geen geld vrij voor de betaling van de meerkosten in pensioenen en gezondheidszorg.

Precies daardoor zullen we de komende jaren ongeziene en terugkerende besparingsinspanningen moeten doen, telkens vele miljarden diep. Zonder structurele ingrepen en een resem stevige begrotingsoverschotten is de sociale zekerheid niet meer betaalbaar. Duurzaamheid van ons sociaal model, iemand? Het Planbureau heeft voorgerekend dat de federale overheid tegen 2015 voor 36% van haar uitgaven moet besparen of nieuwe inkomsten moet vinden. De hypothesen van het rapport zijn intussen iets minder pessimistisch geëvolueerd, maar de basisteneur is duidelijk. Dat rapport is blijkbaar bewust stilgehouden door de regering. Financiële markten mochten geen onraad ruiken en de bevolking wordt en passant de kop in het zand gehouden.

We mogen ons gelukkig prijzen dat België niet in de hoek zit waar de zwaarste klappen vallen.

“

De muur komt steeds dichterbij en vlak voor de muur is een diepe budgettaire kater geslagen. Zodra we opnieuw kunnen besturen, zullen van niets ineens alles tegelijk moeten doen om de put te vullen en de muur in extremis te vermijden.

”

Dat is grotendeels niet dankzij het gevoerde beleid, maar ondanks het ontbreken van beleid. Het Belgische economische weefsel is steviger dan in de Zuiderse probleemlanden van de eurozone. We zijn niet bezweken voor een bub-

bel op de immobielmarkt, zoals in Ierland of Spanje. De Belg spaart als geen ander, zodat we een buffer

hebben tegenover de financiële markten. Dat zijn allemaal zaken die ons vertrouwen moeten geven in ons vermogen om ook in de toekomst de welvaart te genereren die alles financiert, inclusief de sociale zekerheid.

Maar het is niet omdat de top blinkt dat er geen ijsberg onder het water zit. Die ijsberg is de onvoorbereide vergrijzing en alles wat ze impliceert, zowel budgettair als beleidsmatig, tegen de achtergrond van een aanslepende monetaire en bancaire onzekerheid en een volatiele wereldorde. We moeten nog starten met de pensioenen aan te passen aan de demografie en duurzaam te

financieren. De systeemhervorming om de gezondheidszorg effectiever en efficiënter te maken, blijft uit. De grote strategie om de arbeidsmarkt dynamisch en leeftijdsvriendelijk te maken, is nergens te bespeuren.

We zitten vast in het moeras van de politieke impasse. Het sociaal overleg ligt in coma. Maar de muur komt steeds dichterbij en vlak voor de muur is een diepe budgettaire kater geslagen. Zodra we opnieuw kunnen besturen, zullen van niets ineens alles tegelijk moeten doen om de put te vullen en de muur in extremis te vermijden. Een machteloze regering heeft wel nog een pedagogische verantwoordelijkheid: de bevolking bewust maken dat we voor zware jaren staan die van iedereen offers zullen vergen. Het cultiveren van een staat van ontkenning is niet alleen verkeerd, het is ook gevaarlijk. De demonstraties in Brussel deze week zijn daarvan een sprekend voorbeeld.

Marc De Vos

Directeur Itinera Institute
Hoofddocent UGent

Voor duurzame economische groei en sociale bescherming.

ONAFHANKELIJKE DENKTANK

KLARE IDEEËN, KLAAR VOOR ACTIE

Itinera Institute VZW

Leopold II Laan 184d B-1080 Brussel
T +32 2 412 02 62 - F +32 2 412 02 69

info@itinerainstitute.org
www.itinerainstitute.org

Verantwoordelijke uitgever: Marc De Vos, Directeur